

УДК 811.162.1'282(438)(043.3)

Н. А. СНИГРОВА

ІНАВАЦЫІ-АМОНІМЫ ў ЗОНЕ БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКАГА АРЭАЛЬНАГА ўЗАЕМАДЗЕЯННЯ

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі

(Паступіў у рэдакцыю 18.02. 2014)

З'ява аманіміі шырока распаўсюджана як на літаратурным, так і на дыялектным узроўні любой мовы. Паколькі аманімія ў дыялектах міжславянскага памежжа ўяўляе асаблівую цікавасць для сучаснай лінгвістыкі, аб'ектам вывучэння ў дадзеным артыкуле будучь з'явы аманімічнага характару, найбольш тыповыя для зоны беларуска-польскага арэальнага ўзаемадзеяння. У якасці прадмета даследавання абраны лексіка-семантычныя інавацыі-амонімы *koza*, зафіксаваныя «Агульнаславянскім лінгвістычным атласам» у значэннях 'конік' і 'шышка' на тэрыторыі Паўночна-Усходняй Польшчы, што непасрэдна не кантактуе з усходнеславянскімі і, у прыватнасці, беларускімі гаворкамі [10, к. 43; 9, к. 12]. Выбар матэрыялу абумоўлены яго лінгвагеаграфічнымі ўласцівасцямі. Мэта даследавання заключаецца ў вызначэнні арэальна-тыпалагічнай і анамасіялагічнай спецыфікі лінгвагеаграфічнага феномена. Рэалізацыя названай мэты патрабуе аналізу вылучаных з'яў, у тым ліку апісання іх арэальнага распаўсюджвання і лакалізацыі гіпатэтычных цэнтраў ірадыяцыі, устанавлення паходжання інавацый-амонімаў і спосабаў іх адаптацыі ў польскамоўным асяроддзі. Вырашэнне акрэсленых задач магчыма дзякуючы выкарыстанню такіх метадаў, як супастаўляльны, арэальна-тыпалагічны, параўнальна-гістарычны, апісальна-аналітычны і інш.

У значэнні 'конік' лексема *koza* адзначана на паўночным усходзе Польшчы вузкім несучэльным арэалам з выразна вертыкальным характарам экспансіі [10, к. 43]. Клін, утвораны арэалам дадзенай назвы, накіраваны на поўдзень. Неабходна адзначыць, што словам *koza* (*kozka*) у польскай дыялектнай мове называецца не толькі конік, але і іншыя насякомаыя: «каза сухапутная – саранча садовая», «каза водная, насякомае страказа» [25; 2, с. 453], «палявы цвыркунок» [25; 2, с. 454]. У беларускай мове лексема *каза* таксама актыўна ўступае ў аманімічныя адносіны і расшчэпляецца на многія значэнні. Беларускія лінгвагеаграфічныя і лексікаграфічныя крыніцы зафіксавалі падобныя моўныя адзінкі з уласцівымі польскай інавацыі значэннямі. Так, найменне *каза* ўжываецца для абазначэння страказы ў Воранаўскім і Пінскім р-нах, *козка* 'тс' – на Косаўшчыне, у Івацэвіцкім р-не, *козлік* 'тс' – у Бярозаўскім, Кобрынскім р-нах [4, с. 92–93; 5, с. 112]. Словы *козлік*, *козлык*, *козляк*, *казлюк*, *казялок*, *казельчык*, *казёлчык* у значэнні 'конік' пашыраны ў Паўночна- і Паўднёва-Заходняй Беларусі [11; 2, с. 362–363; 3, с. 100; 12, с. 190; 6, с. 67; 21, с. 675]. Назоўнік м. р. *казёл* 'конік' – паўночнае і паўднёва-заходняе рэгіянальнае ўтварэнне [18; 4, с. 75], слова *скачок* 'конік' вядома ў Бялыніцкім р-не [19, с. 93].

Астраўны суцэльны арэал слова *koza* ў значэнні 'шышка' мае гарызантальны характар лакалізацыі ў Паўночна-Усходняй Польшчы [9, к. 12; 8, с. 50]. Значэнне наймення *koza* – 'сасновая і піхтавая шышка' – удакладняюць матэрыялы слоўніка Я. Карловіча [25; 2, с. 454]. Згодна з данымі «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа», нідзе на тэрыторыі Славіі агульнаславянскаму *koza* не ўласціва значэнне 'шышка', акрамя адзінкавага выпадку на поўдні Чэхіі, што, хутчэй за ўсё, з'яўляецца вынікам незалежных інавацыйных працэсаў у суседніх краінах, паколькі арэалы распаўсюджаны на дастаткова вялікай адлегласці адзін ад аднаго [9, к. 12].

Асэнсаванне прычын узнікнення інавацый-амонімаў патрабуе раскрыцця этымалогіі першаснага значэння лексемы *koza* як назвы млекакормячай жывёлы, аднак ускладнена тым, што паходжанне слова *koza* ўяўляецца няясным, нягледзячы на намаганні шматлікіх мовазнаўцаў. В. Борысь інтэрпрэтуе агульнаславянскае *koza* як генетычна роднаснае літоўскаму *ožýs* ‘казёл’, *ožkà* ‘каза’ і прасочвае семантычную сувязь з праідаеўрапейскім **ǵg-* ‘каза’: чэшскае *azno / jaz(b)no* ‘скура, здэртая з жывёлы’ < праславянскае **azьno*, напэўна, ‘казліная скура’, літоўскае *ožinis* ‘казліны, з казла’, старажытнаіндыйскае *ajīnat* ‘скура’ [20, с. 254].

К. Длугаш-Курчабова лічыць, што лексема *koza* не мае дакладных індаеўрапейскіх адпаведнікаў, а таму застаецца для этымалагаў загадкай: «Слова засведчана ў пальшчызне з XV ст. не толькі ў асноўным значэнні ‘*Capra*’, але таксама ў другасных... Увагі заслугоўвае мужчынская назва *koziol*, раней *koziel* (XIV–XVIII стст.) ← **kozьь* у першасным значэнні ‘самец казы’ і шматлікіх пераносных ужываннях у якасці назвы прадметаў, якія нагадваюць формай казліныя рогі або казла» [23, с. 243–244]. Агульнаславянскае *koza* разглядаецца як «утварэнне адносна позняга характару, паколькі рэгулярнае словаўтварэнне тыпу *koza / kozьь – kozььe*, прадстаўленага для гэтай асновы, звычайна храналагічна ідзе за больш старажытным суплетывізмам тыпу *ovьsa – jagne, svinьja – porьe*» [1, с. 205].

Паводле этымалогіі, прапанаванай М. Фасмерам, славянскае найменне **koza* выводзіцца з **agā, k-* тлумачыцца як пратэтычнае (параўн. старажытнаіндыйскае *ajā* ‘каза’, *ajá* ‘казёл’, старажытнаперсідскае *azak*, персідскае *azg* ‘каза’, літоўскае *ožýs* ‘казёл’, *ožkà* ‘каза’ (< балцкае **ažia*) [15; 2, с. 277]. М. М. Шанскі найбольш верагодным уяўляе запазычанне з алтайскіх моў, дзе адпаведнае слова выступае як вытворнае ад гукапераймальнага падзвання жывёлы [17, с. 137], з якім звязана і рэканструкцыя праславянскага *казёл* з індаеўрапейскіх значэнняў ‘*скакун*’, ‘*падскаквець*’ [18, т. 4, с. 46–47].

Як прызнае А. М. Трубачоў, славянскія назвы *казы* ў параўнанні з іншымі назвамі жывёл значыцца ў складаных адносінах з індаеўрапейскімі тэрмінамі: славянскае *koza* не выяўляе верагодных і пэўных сувязей з індаеўрапейскімі словамі [14, с. 83]. Пры гэтым назвы *казы* ў індаеўрапейскіх мовах вызначаюцца вялікай разнастайнасцю, што можна патлумачыць старажытнай культывай роляй гэтай жывёлы і непазбежнымі пры гэтым абмежаваннямі мовы для абазначэння *казы* [14, с. 84–85]. Аднак слова *koza* ў якасці асноўнай назвы жывёлы непадзельна пануе ва ўсіх славянскіх мовах. Агульнаславянскім з’яўляецца не толькі само слова *koza*, але і вытворныя **koz-ьь*, **kozьь-ę*. Гэта ўказвае на старажытнасць назвы як элемента славянскай лексікі [14, с. 86]. А. М. Трубачоў выяўляе неспрадвечнасць гэтага слова: «Пераканаўчыя індаеўрапейскія роднасныя сувязі па-за межамі славянскага свету адсутнічаюць; асобныя назвы казляняці – албанскае *keth, kedhi*, старажытнаанглійскае *hæcen*, старажытнаісландскае *hōken* – наўрад ці роднасныя славянскаму найменню *koza*; рэканструяваная на падставе іх падабенства праформа *koǵ(a)*, магчыма, ніколі не існавала; акрамя таго, славянскае *koza* набліжаецца да групы назваў, з якімі ў пералічаных абазначэннях казляняці ўжо зусім няма нічога агульнага; спробы звязаць славянскае слова з няясным старажытнаіндыйскім *chā-gah* малаверагодныя» [14, с. 86].

На думку А. М. Трубачова, лексему *koza* нельга лічыць і ўласна славянскім новаўтварэннем, таму што з пункту гледжання славянскага словаўтварэння гэта абсалютна цёмная назва (у наяўнасці ўсе прыкметы запазычання) [14, с. 87]. Вядома, што яшчэ А. Брюкнэр звярнуў увагу на своеасаблівае падабенства славянскага *koza* і літоўскага *ožkà*, выказаўшы здагадку аб метатэзе [14, с. 87]. Метатэзы ў назвах казы назіраюцца нярэдка, але, паводле меркавання А. М. Трубачова, літоўскія і славянскія моўныя факты, хутчэй за ўсё, адлюстроўваюць не ўласна развіццё, а ўплыў іншамоўных форм (такімі былі алтайскія назвы казы) [14, с. 87]. Таму цалкам магчыма, што «славянскае слова *koza* запазычана з цюркскага *kāzā*. На карысць пранікнення лексемы з усходняй крыніцы ўказваюць гіпатэтычная гісторыя самога цюркскага слова, а таксама наяўнасць у цюркскай і мангольскай мовах форм, цесна звязаных з *kāzā*, а з другога боку – шчыльна прымыкаючых да літоўскага *ožkà*, старажытнаіндыйскага *ajikā, ajá-* і іншых, якія ўтвараюць характэрны ўсходні арэал» [14, с. 87]. А. М. Трубачоў дапускае сувязь з цюркскімі не толькі індаеўрапейскіх форм з заднепаднябенным элементам (літоўскае *ožkà*, старажытнаіндыйскае *ajikā*, персідскае *azak*), але і форм без названага элемента [14, с. 87].

Важна адзначыць, што абодва індаеўрапейскія рэгіянальныя варыянты *koza* / *ožka*, якія немагчыма патлумачыць сродкамі індаеўрапейскай марфалогіі, знаходзяць тлумачэнне ў алтайскіх мовах. Тып *kāzā*, *kāči* ў цюркскай мове ўяўляе сабой, як устанавіў А. М. Трубачоў, метатэзу тыпу *āčkü* (> **kāčü* > *kāči*, *kāzā*), што з’яўляецца першаснай формай слова, агульнацюркскай назвай свайскай казы, магчыма, з пераважаючым значэннем мужчынскасці ‘казёл’, параўн. мангольскае *āsīgā*, *āsīgā* ‘казляня, малады казёл’ [14, с. 88]. Згодна з гіпотэзай А. М. Трубачова, балцкія формы (*ožkā*, *ožys*) таксама, як і інда-іранскія (*aj-*) запазычаны з больш старажытнай цюркскай формы, славянскае *koza* запазычана пазней, з другаснага цюркскага *kāzā* [14, с. 88]. У алтайскіх жа назвах этымалагі бачаць першапачатковыя выклікавыя падзвыванні жывёл [14, с. 88].

Такім чынам, з этымалогіі А. М. Трубачова вынікае, што агульнаславянскае слова *каза*, цалкам ізаляванае сярод іншых індаеўрапейскіх утварэнняў, пашырана ва ўсіх цюркскіх мовах, а таму «не выключана магчымасць, што славянскае *koza* з’яўляецца старажытным запазычаннем з цюркскай, якое атрымала агульнаславянскае распаўсюджанне і выцесніла больш старажытную назву» [13, с. 220]. Паводле меркавання вучонага, лексема «магла быць запазычана з іранскіх дыялектаў як адлюстраванне пэўнага культурнага імпарту» [13, с. 220]. Версія А. М. Трубачова падаецца абсалютна аб’ектыўнай, бо каза – прышлая жывёліна і, у першую чаргу, горная. Горны інстынкт захаваўся ў казы дагэтуль, што і падказвае кірунак этымалагічных пошукаў. Каза *скача*, да таго ж поўсць, якой пакрытае яе цела, семантычна звязана са словам *скура*. Н. С. Шакун акцэнтуюе ўвагу на тым, што да спісу індаеўрапейскіх паралеляў мэтазгодна дадаць і старажытнаіндыйскае слова *chagan* ‘казёл’ і *chāgā* ‘каза’, звязваючы яго з індаеўрапейскім **(s)kego-s* ‘скакун’, адсюль «каза – тая, што *скача*» [16, с. 44]. Параўн. польскія дзеясловы руху *kozielkować* і *koziolkować* ‘скакаць як казёл’ [24, с. 323], беларускае *скакаць* ‘падскакваць, танцаваць’, ‘хутка бегчы’ (ігэратыў да *скочыць* < *скок*) [18, т.12, с. 102], індаеўрапейскае **kāk-* / *k’āk-* ‘хутка рухацца ўгару’ [18, т.12, с. 144]. Гэта заключэнне вельмі істотнае для раскрыцця прычын нараджэння паўночна-ўсходніх польскіх арэальных інавацый-аманімаў.

Прыклады ўжывання лексемы *конік* і яе разнастайных сінонімаў (*скачок*, *каза*, *казёл* і інш.) у беларускай дыялектнай мове сведчаць, што гэтымі словамі называюць насякомае, якое *скача* і стракоча крыламі [4, с. 86]: «Козлікі зэлёны усэ лето *скачут* по лугові ў нас», «Вельмі ў траве козлікі *трышчэлі*», «У траві *скачут* козлыкі» [3, с. 100], «Казельчыкі па сенажаці *скачуць*», «Казельчык *прых-прых* зялёны» [11, т. 2, с. 309] і інш. Параўн.: *скачók* ‘конік’ (насякомае), ‘жук-дрывасек’ і самастойныя ўтварэнні ў розных славянскіх мовах (рускае пскоўскае *скачók* ‘конік’, балгарскае *скачók* ‘тс’, беларускае *стрыказá* ‘конік, які скача і стракоча крыламі’ і інш.) [18, т. 12, с. 126, с. 341]. Назва дзіцячай гульні зааморфнага характару «*казёл*» суадносіцца з такімі гульнямі, дзе найменне *казёл* належыць удзельніку, які або *скача* як *казёл*, або *падкідае* мячык [18, т. 4, с. 79]. Такім чынам, найбольш верагодна, што і семантычнае новаўтварэнне *koza* ‘конік’ утворана ад назвы млекакормячай жывёлы па функцыянальным падабенстве, паводле паводзін насякомага, якое таксама *скача*. Матывацыяй пераносу семантыкі выступае параўнанне характэрных асаблівасцей насякомых і жывёлы – *перамяшчэнне скакамі*, магчыма, на ўзроўні складанага вобраза, калі ўплываюць і іншыя зааморфныя прыкметы [18, т. 4, с. 79].

З улікам арэальнага малюнка з’явы (утвораны арэалам клін размешчаны паралельна беларуска-польскай мяжы) і наяўнасці на беларускай тэрыторыі шматлікіх аднакарэнных лексем можна меркаваць, што ўтварэнне інавацыі *koza* ‘конік’ было актывізавана лексіка-семантычнымі сродкамі беларускіх дыялектаў. Мяркуюцца, што беларускія семантычныя калькі ці субстытуцыі назвы *конік* прастымулявалі фронтальную экспансію інавацыі ў паўночна-ўсходніх гаворках польскай мовы ў адпаведнасці з прадуктыўнай дыфузнай мадэллю.

Вядома, што ў мовах Слав’і адзначаюцца выпадкі субстытуцыі словамі *каза* і *шышка* іншых паняццяў і тэрмінаў. Так, у рускіх дыялектах *шышка* можа абазначаць жарабя і нават чалавека, які ідзе на чале бурлакоў [15; 4, с. 445], у польскіх і славенскіх гаворках назва *kozol* выступае таксама са значэннем ‘скачок, кулёк’ [2, с. 33], у беларускіх гаворках шышкамі называюць расліну *скочкі* [7, с. 218]. Усе пералічаныя паняцці і рэаліі заключаюць у сваёй семантыцы выразную прыкмету ‘*скакаць*’ або ‘*быць на чале; над усімі; зверху*’. Акрамя таго, шырока вядома ў беларускай, рускай, украінскай дыялектнай мове расліна пад назвай *казёлкі* / *козелкі*, што, паводле

«Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы», з’яўляецца ўтварэннем ад *козелок* ‘козлёнок’ [18; 4, с. 81]. У польскай мове распаўсюджаны назвы раслін *kozlek* [24, с. 323], *koziolatek* [22, с. 22] *kozia broda* [26, с. 13] і інш. У аснове дадзенай метафары – перанос паводле падабенства формы: кветка расліны з яўнымі зааморфнымі прыкметамі. Гэта асаблівасць ілюструецца таксама такімі назвамі, як беларускае *тапаркі*, украінскае *черевички, гострушки, гвоздики, комарови носики, сокирки* і ўтварэнні ад сановы *koz-* (*козлікі* ‘тс’) [18; 4, с. 81]. З’яўленне ў паўночна-ўсходніх гаворках Польшчы інавацыі *koza* ‘шышка’ як слова з другаснай матывацыяй можна патлумачыць уздзеяннем «моцнага “тэрміналагічнага” фону дэрыватаў ад *коза, козёл, конь, кобыла* і да т. п., дзе магчымы як субстытуцыі, так і генералізацыя асобных форм і значэнняў, не выключаючы калькі, аказіянальныя ўжыванні розных тэрмінаў і многія іншыя працэсы» [18; 4, с. 75]. У дадзеным выпадку семантычнае новаўтварэнне ўяўляе сабой прыклад субстытуцыі назвай *каза* прадаўгаватага суквецця хвойных, пакрытага лускай (шышка). Менавіта напоўненасць новым сэнсам пераўтварае шырока вядомы амонім у цікавую арэальную інавацыю. Не выключана, што яе фарміраванне гіпатэтычна звязана з уласціваасцю шышак падаць ці саскакваць з дрэва, што вельмі блізка да ўстаноўленай этымалогіі слова *каза* – ‘тая, што скача’. Такім чынам мог адбыцца семантычны перанос на аснове дзеяння. Акрамя таго, асацыятыўныя сувязі з казой і яе рогамі таксама могуць узнікаць на падставе таго, што многія віды шышак маюць выцягнутую форму, яны вузкія і дастаткова вострыя – падобныя да сапраўдных рожак казы. Найбольш верагодным падаецца пераноснае выкарыстанне назвы казы для абазначэння прадмета, які сваёй формай нагадвае рогі казы [23, с. 244]. Шышка названа казой паводле знешняга падабенства або паводле дыфузнай мадэлі, калі гэтым словам называюцца многія іншыя рэчы, дзе яўнага падабенства можа не быць [18; 4, с. 50]. Асэнсаванне матываў намінацыі паказвае, што семантычнае новаўтварэнне мае спецыфічныя матывацыйныя прыкметы, якія вызначаюцца прыналежнасцю дэнатата жывой прыродзе. Паколькі найбольш моцная экспансія арэальнай інавацыі *koza* ‘шышка’ адзначаецца на ўсходзе і паўднёвым захадзе распаўсюджання паўночна-ўсходніх польскіх гаворак, цэнтр ірадыяцыі семантычнай з’явы, верагодна, знаходзіцца ў сярэдзіне яе арэала.

Спецыфічная арэальная сітуацыя на міжславянскім памежжы з’яўляецца своеасаблівым стымулам для ўзнікнення аманіміі. У прыватнасці, гэта праяўляецца ў распаўсюджванні новых моўных адзінак, у тым ліку інавацый-аманімаў. Супастаўляльны аналіз лінгвагеаграфічных, структурна-семантычных, этымалагічных даных аб польскіх арэальных новаўтварэннях з беларускім, а таксама з іншым, славянскім і неславянскім, матэрыялам даў магчымасць прасачыць дынаміку і выявіць асаблівасці развіцця аманіміі ў міжмоўных сувязях. Сярод працэсаў, якія суправаджалі ўзнікненне аманімічных з’яў, пераважалі пераносы значэнняў лексіка-семантычных уласціваасцей вядомых прадметаў і паняццяў на дыялектныя словы і семантычнае калькаванне. Агульнавядомая на паўночным усходзе Польшчы лексема *koza* набыла новую семантыку. Пры гэтым ізасема *koza* са значэннем ‘конік’ узнікла і атрымала пашырэнне ў выніку арэальных працэсаў у польска-беларускай кантактнай (у шырокім сэнсе) зоне, спрыяльнай генерыраванню інавацыйных з’яў. Цэнтр ірадыяцыі неасемантызму *koza* ‘шышка’ лакалізуецца непасрэдна на тэрыторыі саміх паўночна-ўсходніх гаворак Польшчы.

Варта адзначыць, што характар фарміравання інавацый-аманімаў, зафіксаваных на паўночным усходзе Польшчы, тлумачыцца не толькі іх лакалізацыяй у зоне кантактаў польскіх гаворак з беларускімі гаворкамі, інтэграцыйнымі працэсамі ў польска-балта-ўсходнеславянскім арэале, але і ўздзеяннем экстралінгвістычных фактараў.

Літаратура

1. Варбот, Ж. Ж. О словообразовательном анализе в этимологических исследованиях / Ж. Ж. Варбот // Этимология. Исследования по русскому и другим языкам / АН СССР, Ин-т рус. яз.; редкол.: О. Н. Трубачёв (отв. ред.). – М., 1963. – С. 194–212.
2. Габовштык, А. Лексемы *cap* и *kozol* в славянских языках / А. Габовштык // Общеславянский лингвистический атлас: материалы и исслед., 1982 / АН СССР, Ин-т рус. яз.; отв. ред. В. В. Иванов. – М., 1985. – С. 29–40.
3. Дыялектны слоўнік Брэстчыны / склад.: М. М. Аляхновіч [і інш.]. – Мінск: Навука і тэхніка, 1989. – 294 с.
4. Жывёльны свет: тэмац. слоўн. / склад.: В. Дз. Астрэйка [і інш.]; рэд. Л. П. Кунцэвіч, А. А. Крывіцкі. – Мінск: Беларус. навука, 1999. – 239 с.

5. *Зайка, А. Ф.* Дыялектны слоўнік Косаўшчыны / А. Ф. Зайка. – Слонім: Слоні́мская друкара, 2011. – 272 с.
6. *Клімчук, Ф. Д.* Слова з-пад Белаавежскай пушчы / Ф. Д. Клімчук // Жывое наша слова: дыялектал. зб.: да 90-годдзя Ю. Ф. Мацкевіч / НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; рэд. Л. П. Кунцэвіч, І. Я. Яшкін. – Мінск, 2001. – С. 63–77.
7. *Кучук, І. М.* Назвы раслін на Мазыршчыне / І. М. Кучук // Жывое слова: [зб. арт.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; рэд.: Ю. Ф. Мацкевіч, І. Я. Яшкін. – Мінск, 1978. – С. 207–218.
8. *Матэрыялы Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа. Раслінны свет / Ін-т мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі. – Мінск: Права і эканоміка, 2009. – 341 с.*
9. *Общеславянский лингвистический атлас. Серия лексико-слово-образовательная = Atlas linguistique slave. La serie de lexique et de formation des mots / Междунар. ком. славистов, Комис. Общеслав. лингвист. атласа, Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз.; отв. ред. В. В. Иванов. – М.: Наука, 1988. – Вып. 1: Животный мир. – 188 с.*
10. *Общеславянский лингвистический атлас. Серия фонетико-грамматическая / Междунар. ком. славистов, Комис. Общеслав. лингвист. атласа, Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз.; гл. ред. В. В. Иванов. – М.: Наука, 1990. – Вып. 2 а: Рефлексы *e. – 174 с.*
11. *Слоўнік беларускіх гаворак Паўночна-Заходняй Беларусі і яе пагранічча: у 5 т. / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; уклад.: Ю. Ф. Мацкевіч [і інш.]; пад рэд. Ю. Ф. Мацкевіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979–1986. – 5 т.*
12. *Сцяшковіч, Т. Ф.* Слоўнік Гродзенскай вобласці / Т. Ф. Сцяшковіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1983. – 671 с.
13. *Трубачёв, О. Н.* Лингвистическая география и этимологические исследования / О. Н. Трубачёв // Труды по этимологии: слово, история, культура: в 2 т. – М., 2004. – Т. 1. – С. 211–239.
14. *Трубачёв, О. Н.* Происхождение названий домашних животных в славянских языках (этимологические исследования) / О. Н. Трубачёв; под ред. Н. И. Толстого. – Акад. наук СССР, Ин-т славяноведения. – М.: Изд-во АН СССР, 1960. – 115 с.
15. *Фасмер, М.* Этимологический словарь русского языка: в 4 т. / М. Фасмер; пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва. – 4-е изд., стер. – М.: Астрель: АСТ, 2004. – 4 т.
16. *Шакун, Н. С.* Каза: з гісторыі назвы / Н. С. Шакун // Род. слова. – 2003. – № 2. – С. 43–44.
17. *Шанский, Н. М.* Школьный этимологический словарь русского языка: значение и происхождение слов / Н. М. Шанский, Т. А. Боброва. – 2-е изд. – М.: Дрофа: Рус. яз., 1997. – 400 с.
18. *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа. – Мінск: Навука і тэхніка, 1978. – 13 т.*
19. *Яўсееў, Р. М.* Маці казала так...: з гаворкі Бялыніцкага раёна / Р. М. Яўсееў; рэд. А. А. Крывіцкі. – Мінск: Навука і тэхніка, 1978. – 112 с.
20. *Boryś, W.* Słownik etymologiczny języka polskiego / W. Boryś. – Kraków: Wydaw. Lit., 2005. – 864 s.
21. *Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność. – Tom II: Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (Słownik brasławski). Redaktor naukowy Elżbieta Smułkowa. – Warszawa: WUW, 2009. – 766 s.*
22. *Buczek, A., Wójciak, H.* Wybrane rośliny lecznicze i użytkowe na terenie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery «Polesie Zachodnie» / A. Buczek, H. Wójciak // Flora i fitonimy na pograniczu polsko-ukraińskim / Zakład filologii ukraińskiej Instytutu filologii słowiańskiej UMCS w Lublinie, Instytut gleboznawstwa i kształtowania środowiska Akademii rolniczej w Lublinie, Klub ekologiczny UNESCO – Pracownia na rzecz bioróżnorodności; pod red. F. Czyżewskiego i D. Urban. – Lublin, 2006. – S. 19–26.
23. *Długosz-Kurczabowa, K.* Nowy słownik etymologiczny języka polskiego / K. Długosz-Kurczabowa. – Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN, 2003. – 660 s.
24. *Długosz-Kurczabowa, K.* Wielki słownik etymologiczno-historyczny języka polskiego / K. Długosz-Kurczabowa. – Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN, 2008. – 884 s.
25. *Karłowicz, J.* Słownik gwar polskich: w 6 t. / ułożył J. Karłowicz. – Kraków: Akad. Umiejętności, 1900–1911. – 6 t.
26. *Urban, D.* Niektóre składniki flory Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery «Polesie Zachodnie» / D. Urban // Flora i fitonimy na pograniczu polsko-ukraińskim / Zakład filologii ukraińskiej Instytutu filologii słowiańskiej UMCS w Lublinie, Instytut gleboznawstwa i kształtowania środowiska Akademii rolniczej w Lublinie, Klub ekologiczny UNESCO – Pracownia na rzecz bioróżnorodności / Pod red. F. Czyżewskiego i D. Urban. – Lublin, 2006. – S. 9–17.

N. A. SNIGIROVA

INNOVATIONS AND HOMONYMS IN ZONE OF THE BELARUSIAN-POLISH AREAL INTERACTION

Summary

The article is dedicated to the analysis of innovations-homonyms, which are characteristic of the zone of Belarusian-Polish areal interaction. Comparative analysis of the lingua-geographical, structural-semantic, etymological data about Polish areal innovations with Belarusian as well as other Slavic and non-Slavic data.

It makes possible to trace dynamics and to identify peculiarities of the development of homonymy in inter-linguistic links.